

PERFORACIJA
Grupinė paroda

2025 09 11–10 31

Atidarymas 2025 m. rugsėjo 11 d., 18 val.

Dalyvaujantys menininkai: Šarūnas Baltrukonis, Rosana Lukauskaitė, Agata Orlovska, Mantas Valentukonis, Gasparas Zondovas

Čia atėjęs jaučiuosi tarsi šventykloje.
– Mantas Valentukonis

Skaitmeninė epocha suteikė menui naujus paviršius, bet kartu priminė apie senus klausimus – medžiagiškumą, ilgaamžiškumą ir tapybos gebėjimą tapti patirties portalu. Šioje parodoje menininkai tiria tapybinę plotmę kaip istoriškai įkrautą ir kartu šiuolaikiškai permąstytą teritoriją, kurioje skaitmena ne tiek pakeičia medžiagą, kiek ją transformuoja. Tapyba čia nebėra tik pigmentas ant drobės – ji tampa refleksija apie kūniškumą, materialumą ir vaizdo bei žvilgsnio santykį skaitmenizuotame pasaulyje. Menininkų kūriniai, pulsuojuantys tekstūromis, pigmentų tankiu ar net jų nykimo įkalčiais, provokuoja žiūrovą mąstyti apie meno ilgaamžiškumą, efemeriškumą, o kartu – apie jausmų archyvavimą per formą.

Paroda kviečia žiūrovą į erdvę, kuri primena šventovę – galerinę architektūrą, kurioje, kaip rašo Terry Smith ar Brian O’Doherty, meno kūrinys tampa kontempliacijos objektu, o baltasis kubas – pasaulietine religinės patirties forma. Tapymas, anksčiau skirtas katedrų interjerams ir kolektyviniam žvilgsniui, šiandien vėl siekia kurti patyrimą, ne tik vaizdą. Tai erdvė, kurioje atsiveria naujas romumo, transcendencijos ar netgi religinio jausmo modelis, persikėlęs iš sakralumo į šiuolaikinio meno centrus. Technologija čia tik sustiprina mūsų jau egzistuojančius mitus – apie regėjimą, transcendenciją ir atmintį.

Skaitmeninė estetika, regis, turėtų išlaisvinti mus nuo kūniškumo, bet paradoksaliai – dar labiau jį sugrąžina. Tai fenomenas, kai ekranai tampa atminties ikonostais, o pikselių trapumas priverčia ilgėtis aliejinio dažo tvarumo. Parodoje slypi ir konservavimo klausimas – ne tik fizinis, bet ir conceptualus. Kaip savo tyrime „Technika ir meno nemirtingumas, 1800 – 1900“ (angl. *Technique and the Art of Immortality*, 1800 – 1900, 2017) pažymi meno istorikė Marjolijn Bol, XIX a. pabaigos menininkai, susidūrę su sintetinių pigmentų trapumu, gręžėsi į praeitį, ieškodami ilgaamžiškumo alchemijos senosiose technologijose. Panaši įtampa jaučiama ir šiandien – tarp inovacijos ir nostalgijos, tarp naujų galimybių ir jų iššaukiamų problemų. Skaitmeninis pasaulis žada nemirtingumą, bet realybėje kūriniai nyksta dar greičiau. Kūrinių ilgaamžiškumas tampa tiek techniniu, tiek filosofiniu klausimu – kaip išsaugoti patirtį, kuri pati savaime yra laikina? O gal šiuolaikinė meno erdvė – tai nauja bažnyčia, kurioje žiūrovas, užuot ieškojęs dogmos, ieško rezonanso.

Šiuolaikinis menas sensta greičiau – bet galbūt tai ir yra jo esmė: ne siekis išlikti, bet gebėjimas paliesti. Paliesti ne tik akį, bet ir istorinę sąmonę, technologinę įtampą, dvasinį ilgėsį. Skaitmeninis pasaulis sukuria savus mitus – apie tai, ką matėme, ką jautėme, ką patyrėme. O menas tampa vieta, kur iliuzija susitinka su transcendencija, kur materialus vaizdas virsta nematerialia patirtimi. Ši paroda tampa refleksija apie meną tarp dviejų epochų – tarp katedrų ir ekranų, tarp aliejinio dažo ir RGB spektro, tarp nemirtingumo troškimo ir momentinės vizualinės patirties. Tai bandymas iš naujo išgirsti tapybos balsą šiuolaikinėje, triukšmingoje, bet tuo pačiu – vis dar transcendencijos ištroškusioje visuomenėje.

Rosanos Lukauskaitės tekstas

DRIFTS

III–V: 12.00–18.00 VI: 12.00–16.00, T. Vrublevskio g. 6, Vilnius

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

AGATA ORLOVSKA, *PICTURA LACRIMOSA / WILLIAM-ADOLPHE BOUGUEREAU PIETÀ*, 2025

Tradicinės ikonografijos motyvo *Pietà* Williamo Adolphe'o Bouguereau atlikimas laikomas vienu žymiausių dėl stiprios emocinės įkrovos bei meistriško išpildymo.

Pietà šiame darbe virsta pirmapradės medijos kritimo simboliu. Paveikslas atsietas nuo pradinės technologijos bei sakralaus prisilietimo. Jis kuriamas lazerinės technologijos pagalba industriniame metalo fabrike – linijiniu deginimu naikinama tai, kas anksčiau buvo šiltas žmogaus pėdsakas. Išdeginamas pilno paviršius, lyg išskaptuojant praeityje klotų dažų sluoksnius. Žmogaus atminimas išnyks, kaip jūros pakraštyje smėlyje išraižytas veidas.

Kūrinys nagrinėja perdirbimo ir transformacijos idėjas, jungdamas skirtingas kultūrinių ikonografijų formas. Jis primena, kad žvilgsniui niekada neatsiveria vienakryptis vaizdas – veikiau daugiabriaunis kontinuumas be galutinės, užbaigtos formos.

Vietoje vertikalios vertės skalės siūloma horizontali erdvė, kurioje kiekvienas paveikslas segmentas egzistuoja kaip savarankiškas kūrinys, bet kartu yra susietas su kitais fragmentais per matomą transformacijos pėdsaką. Pažeidimo ar pjūvio pėdsakas tampa tiek pat reikšmingas, kiek ir vientisas paviršius – abu liudija nuolatinį kismą.

Kertinis kūrinio ekvivalentas – paveikslas motyvo atkartojimas keliomis versijomis: pozityvo bei negatyvo formomis. Tai veikia kaip dar vienas vaizdo tarpininkas kultūrinio dauginimo klausimu.

Negatyvas klasikinėje fotografijoje nėra tik techninė būtinybė, bet tarpinis kodas, kuris įveda mus į „techninių vaizdų“ sferą. Šiuo atveju jis primena nuolat šalia lydintį medijuojantį vaizdinį – lyg blankų atsiminimą to, kas išliko iš autentiškos pirmapradės idėjos, perleistos per technologinio žvilgsnio skilimo prizmę.

Šį sumanymą įgyvendina kūrinio vidinė konstrukcija, leidžianti deformuoti jo architektūrą: jungti negatyvą su pozityvu, sluoksniuoti, naikinti fragmentus. Taip prarandamas pilnas paveikslas pasakojimas – lyg istorijoje praslydę tarp pirštų, it smėlis žodžiai.

MANTAS VALENTUKONIS, *AZURE (SKY) I & II* , 2025

Tarsi saulėlydis, bet ir pragaras – apokaliptinio nerimo pavidalu. Perimtas motyvas iš 2000-ųjų žurnalo „Paslaptys“ leidimo, kuomet, rodos, į postsovietinį ateistinį mentalitetą, kartu su internetu, pradėjo plūsti *new age* dvasingumas, lydimas pažadų apie vaiduokliu, dvasinius kanalus, telepatiją, technologinę matricą.

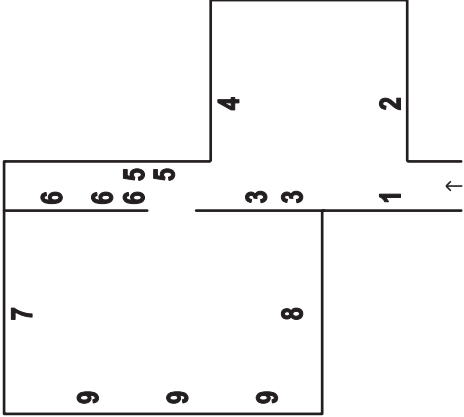
Rojaus ir pragaro priešpastatymas vienas kitam primena transiliuminacijos technologiją, naudojamą restauruojant tapybos kūrinius, kuomet UV spinduliais apšviesti darbai nusidažo fluorescencinėmis raudonomis, žaliomis, mėlynomis spalvomis, tokiu būdu atskleidžiant mirusius paveikslų sluoksnius.

Šis dichotomijų priešpastatymas jau buvo naudotas ne kartą – kaip antai A. Huxley knygoje „Suvokimo durys. Rojus ir pragaras“, kurioje kalbama apie haliucinogenų paveiktas sąmonės zonas. Tai tiesia minties tiltą link Lietuvos lenko W. Voynich rasto rankraščio, priskiriamo Renesanso laikotarpiui, kuriame vaizduojama per du šimtus antžemiškų augalų iliustracijų.

1. Gasparas Zondovas, *Dust glaze*, 2025
2. Rosana Laukauskaitė, *Hildegarda ir ateiviai*, 2025
3. Gasparas Zondovas, Šarūnas Baltrukonis, *Thermal map I - II*, 2025
4. Šarūnas Baltrukonis, *Might and Magic*, 2025
5. Gasparas Zondovas, *Dust Archive III - IV*, 2025
6. Gasparas Zondovas, Šarūnas Baltrukonis, *Thermal map I - III*, 2025
7. Agata Orlovska, *Pictura Lacrimosa / William-Adolphe Bouguereau Pietà*, 2025
8. Mantas Valentukonis, *Azure (Sky) I & II*, 2025
9. Agata Orlovska, Mantas Valentukonis, *Vitrum pictum*, 2025

ŠARŪNAS BALTRUKONIS, *MIGHT AND MAGIC*, 2025

Kūrinyje didžiausias dėmesys skiriamas pasirinktų motyvų materialumui. Pasirinkti labai vienas kitam priešingos kilmės objektai. Iš čia atsiranda dvilypis paveikslas erdvės suvokimas. Grubios faktūros, tarsi organinės kilmės atplaišos, sufleruoja galbūt mikroskopu stebimą vaizdą. Tuo pačiu į tamsą nueinanti orbituojanti melsva terpė gali būti prilyginama mistinėms visatos erdvėms. Materialumo tyrinėjimas persikėlė ir į tapybos techninę pusę. Į gruntą primaišant smėlio, keičiama paveikslas faktūra, dar labiau pabrėžiant motyvų savitumą iki taktilinio lygmens. Vaizduojami motyvai kalba apie laikinumo momentą. Šviesa, tapusi lyg trečias paveikslas motyvas, kuria trapios materijos įspūdį ir prisideda prie palaipsninio jos irimo.

GASPARAS ZONDOVAS, *DUST ARCHIVE III - IV*, 2025, *DUST ARCHIVE IV*, 2025

GASPARAS ZONDOVAS, ŠARŪNAS BALTRUKONIS, *THERMAL MAP I - III*, 2025

Gyvename epochoje, apsėstoje archyvavimo ir dokumentavimo – nuo debesų saugyklų iki socialinių tinklų, kur kasdienybė nuolat fiksuojama, nors suvokiame, kad niekas nėra amžina. Pasitelkdami termoformavimą – pramoninę technologiją, paprastai siejamą su vienkartiniais gaminiais – Gasparas su Šarūnu kapsuliuoja kūrybos likučius: eskizus, dažų pėdsakus, kartono fragmentus.

Gasparo kūryba kyla iš grafikos – tai būdas sustabdyti akimirkas ir sukurti erdvę mąstymui. Motyvai išraižomi į džiovintas molio plytas, kurios jam yra piešiniai, o ne skulptūros. Termoformavimas veikia tarsi šiuolaikinė glazūra, suteikianti moliui išorinį kiautą be degimo – popkultūrinis sprendimas senai problemai. Įdėtos į organinio stiklo kapsules, plytos tampa laiko seifais, vienu metu saugančiais ir pripažįstanciais savo neišvengiamą irimą.

Šiais kūriniųais kuriama įtampa tarp fikcijos ir realybės, tarp piešinio, skulptūros ir tapybos. Išlieka tik trapūs pėdsakai – medžiaginės relikvijos, keliančios klausimą, kaip ir kam patikime saugoti tai, ką paliekame po savęs. Menas tampa ir įrašu, ir relikvija, dažnai efemerišku, nepaisant pastangų. Sujungdamas laikui atsparias technikas su termoformavimu, menininkai įtvirtina jį kaip naują meno mediją – erdvę, kurioje procesai, ribos ir formos kvestionuojami, atveriant platesnius kūrybos scenarijus.

Parodos kuratorės: Jolanta Laurent ir Rosana Laukauskaitė
Parodos grafinis dizainas: Jonė Miškinytė
Tekstų redagavimas ir vertimas: Rosana Laukauskaitė